

Universitätsbibliothek Wuppertal

C. Cornelii Taciti Opera Qvae Exstant

Tacitus, Cornelius

Antverpiæ, MDLXXXIX

Liber VI.

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-496](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:468-1-496)

C. CORNELII TACITI
AB EXCESSV DIVI AVGVSTI
ANNALIVM LIB. VI.

BREVARIVM LIBRI.

Tiberij arcana & fæda libidines. Multorum accusationes: interq; eos M. Terentij equitis R. cuius libera & egregia defensio inserta. L. Pisonis Praefecti urbis mors & funus: & per occasionem de origine eius muneris & progressu. De Sibyllarum carminibus recipiendis consulta-
tio: & que in iis cautio. Seditio Roma ob grauitatem annonæ. Germanici dua filie nuptum date,
L. Caſſio & M. Vinicio. Fæneratores accusati. repreſſe uſuræ. & liberalitate Cæſaris fides
multorum refecta. Iterum accusationes maiestatis: & uno edicto omnes conciij Seianiane & con-
zurzationis necati. C. Cæſar Caligula Claudiam uxorem accipit: eius mores & callida simulatio in
anum. Tiberij præſagium de Ser. Galba: & per cauſam eam de Mathematicis aliquid & Thra-
ſullo. Drusi Germanici filij miseranda mors: item Agrippina. Nerua Iureconsultus inedia vo-
luntaria obiit. aliquot aliorum illustrium mortes. Phœnix in Ægypto uisa & super eā veterum
narrationes ac iudicia. Accusationes varia & mortes. Parthorum legati in urbem venere, ad
nonum regem petendum. & Tiberius unum, deinde alterum misit. L. Vitellius Orienti præfectus:
eiusq; ingenium. Prælia inter Armenios & Parthos. Artabanus regno exutus, & in Scythiam
profugus, cui Teridates sufficitur Vitellij consilio & armis. At Roma illustrium damnationes &
mortes. Clita Cappadoces regi suo rebelles & repreſſi. Teridates rex discidio procerum pellitur,
& Artabanus in regnum iterum acceditur. Roma incendium atrox: quod Cæſar liberalitate suâ
mitigauit. Tiberij deliberatio de successore: eiusq; morbus & mors. Gesta hac annis circiter sex.

CN. DOMITIO. M. FVRIO CAMILLO

SER. SVLPICIO GALBA. L. CORNELIO SVLLA

PAVLLO FABIO PERSICO. L. VITELLIO

Coss.

C. CESTIO GALLO. M. SERVILIO RVFO

Q. PLAVTIO. SEX. PAPINIO.

CN. ACERRONIO. C. PONTIO.

A. V. C. D.
CCLXXXV.Tiberius
Romæ adit,
non int.Capreas re-
dit.Ibi libidines
fæde exercet.Decreta in
Seianum &
Liniam.Togonij ad-
latoria sen-
tentia.Refutata
Tiberio.

N. DOMITIVS & Camillus Scribonianus cōſula-
tum inierant; cūm Cæſar trāmissō quod Capreas & Sur-
rentum interluit freto, Campaniam prælegebat, ambi-
guus an vrbem intraret: ſeu quia contrā destinauerat,
speciem venturi ſimulans. & ſæpe in propinquā digreſ-
ſus, adiſis iuxta Tiberim hortis, ſaxa rurſum & ſolitu-
dinem maris repetiit, pudore ſcelerum & libidinum:
quibus adeò indomitis exarferat, vt more regiō pubem
ingenuam ſtupris pollueret. nec formam tantum & decora corpora; ſed in
hiſ modētā pueritiam, in aliis imagines maiorum, incitamentum cupidiniſ habebat. Tuncq; prium ignota antè vocabula reperta ſunt, ſellariorum
& ſpiriſiarum, ex fœditate loci ac multipli patientiā. præpoſitiq; ſerui qui
quærerent, per traherent. dona in promtos, minas aduersum abnuentes; & ſi
retinererent propinquus aut parens, vim, raptus, ſuaque ipſi libita velut in ca-
ptos exercebant. At Romæ principio anni, quaſi tecens cognitis Liuiæ flagi-
tiis, ac non pridem etiam puniſis, atroces ſententiæ dicebantur, in effigies
quoque ac memoriam eius. & bona Seiani ablata æratio, vt in fiscum cog-
rentur, tum rettulere Scipiones. Hæc & Silani & Caſſij, iisdem fermè aut
paulum immutatis verbis adſeueratione multa ceneſebant; cūm repente To-
gonius Gallus, dum ignobilatet ſuam magnis nominibus inserit, per de-
ridiculum auditur. Nam Principem orabat diligere ſenatores, ex quîs virgin-
ti forte ducti & ferro accineti, quoties curiam inifſet, ſalutem eius defende-
rent. crediderat nimirū epistolæ, ſubſedio ſibi alterum ex consulibus poſcen-
tis, vt tutus à Capreis vrbem peteret. Tiberius tamē ludibria ſeriis permisce-
re ſolitus,

re solitus, egit gratias benevolentiae patrum: sed quos omitti posse? quos diligi? semper ne esdem? an subinde alios? & honoribus perfundatos, an iuuenes? priuatos an è magistratis? Quam deinde speciem fore, sumentium in limine curiae gladios? neque sibi vitam tanti, si armis tegenda foret. Hæc aduersus Togonium, verbis moderans: neque vltra abolitionem sententiæ suadere. At Iunium Gallionem, qui censuerat ut prætoriani actis stipendiis, ius apiscerentur in quatuordecim ordinibus sedendi, Altera Gallionis,
 violenter increpuit, velut coram rogitans, quid illi cum militibus? quos neque dicta imperatoris, neque præmia nisi ab imperatore accipere par esset. reperiisse prorsus quod diuus Augustus non prouiderit. an potius discordiam & seditionem à satellite Seiani quæsitam? quæ rudes animos, nomine honoris, ad corrumpendum militiæ morem propelleret. hoc pretium Gallio Ino & pu-
 meditatæ adulatioñis tulit, statim curiā, deinde Italiam exactus. & quia incusa-
 batur facile toleratus exsiliū, dilectâ Lesbo insulâ, nobili & amœnâ, re-
 trahitur in urbem, custoditurq; domib; magistratum. Iisdem litteris Cæ- Sestius Pa-
 sar Sestium * Pagonianum prætorium percultit, magnō patrum gaudio, au- conianus.
 dacem, maleficum, omnium secreta rimantem, dilectumq; à Seiano, cuius
 ope dolis C. Cæsari pararetur. quod postquam patefactum, prorupere con- * pridē odia,
 cepta. per idem odia, & sumimū supplicium decernebatur, ni professus indi- Latinus La-
 cium foret. Ut vero Latinum Latiarem ingressus est accusator * Acrius, tiaris.
 iuxta inuisi, gratissimum spectaculum præbebatur. Latiaris, vt rettuli, præci- * Disiunctim
 pius olim circumueniendi Titij Sabini, & tunc luendæ pœnæ primus fuit. scribo, ac
 Inter quæ Haterius Agrippa consules anni prioris inuasit, cur mutuâ accusa- reus.
 tionē intentâ, nunc silerent? metum prorsus & noxam conscientiæ pro fœ- Renovatur
 dere haberi, at nō patribus reticenda quæ audiūissent. Regulus manere tem- discidium in-
 pus vltionis, seque coram Principe exsecuturum: Trio æximulationem inter ter consules.
 collegas, & si qua discordes iecissent melius oblitterari, respondit. Vrgente Maximus
 Agrippâ, Sanquinius Maximus è consularibus orauit senatum, ne curas Im- sedat.
 peratoris, conquisitis insuper acerbitatibus augeret: sufficere ipsum statuen-
 dis remediis. sic Regulo salus, & Trioni dilatio exitij quæsita. Haterius in- Cotta Mess-
 uisior fuit, quia somno aut libidinosis vigiliis marcidus, & ob segnitiam, salinus accu-
 quamvis crudelem principem non metuens, inlustribus viris perniciem in- satur.
 ter ganeum ac stupra meditabatur. Exin Cotta Messalinus saeuissimæ cuius- * incertæ
 que sententiæ auctor, eoqué inueteratâ inuidiâ, ubi primum facultas data, arguitur pleraque, C. Cæsarem quasi * incestæ virilitatis, & cum die natali * Augusti;
 * Augustæ inter sacerdotes epularetur, Nouendialem eam cenâ dixisse: que- * Auguſti;
 rentemq; de potentia M. Lepidi, ac L. Arruntij, cum quibus ob rem pecunia- Preuocat ad
 riām disceptabat, addidisse, Illos quidem senatus, me autem tuebitur Tiberiolus meus. Cæsarem.
 neque contatus à primoribus ciuitatis reuincebatur: iisque instantibus, ad Imperatorem prouocauit. nec multo post litteræ adferuntur, quibus in modum defensionis, repetito inter se atque Cottam amicitiæ principio, crebrisq; eius officiis commemoratis, ne verba prauè detorta, neu conuiualium fabularum simplicitas in crimen duceretur, postulauit. Insigne visum est earum Cæsar's litterarum initium, nam his verbis exorsus est. Quid scribam vobis P. C. Mira confes-
 aut quomodo scribam, aut quid omnino non scribam hoc tempore, dīj me deæque peius perdant sio Tiberij &
 quam perire quotidie sentio, si scio. Adeò facinora atque flagitia sua ipsi quoque in notabilis.
 supplicium verterant. Neque frustra præstantissimus sapientiæ firmare solitus est, si recludantur tyrannorum mentes, posse aspici laniatus & iætus; quando ut corpora verberibus, ita saevitiâ, libidine, malis consultis, animus dilaceretur. quippe Tiberium non fortuna, non solitudines protegebant, quin tormenta pectoris suasque ipse pœnas fateretur. Tum factâ patribus potestate, statuendi de Cæciliano senatore, qui plurima aduersum Cottam promferat, Tyrannorū
 placitum Cæcilianus
 accusator
 Cott. & ipse
 dammatur.

placitum eandem pœnam inrogari, quam in Aruseium & Sanquinum accusatores L. Arruntij. quo non aliud honorificentius Cottæ euénit, qui nobilis quidem sed egens ob luxum, per flagitia infamis, sanctissimis Artunij artibus dignitate vltionis æquabatur. Quintus Seruæus posthaç, & Minutius Thermus inducti. Seruæus præturâ functus, & quondam Germanici comes. Minutius equestri loco, modestè habitrâ Seiani amicitiâ, vnde illis maior miseratione. contrâ Tiberius præcipios ad scelera increpans, admonuit C. Cæstius patrem dicere senatui quæ sibi scripsisset: suscepitque Cæstius accusationem.

quod maximè exitiabile tulere illa tempora, cum primores senatus infimas etiam delationes exercent, alij propalam, multi per occultum; neque discerneret alienos à coniunctis, amicos ab ignotis, quid repens, aut vetustate obscurum: perinde in foro, in conuiuio, quaque de re locuti incusabantur, vt quis præuenire & reum destinare properat; pars ad subsidium sui, plures infecti quasi valetudine & contactu. Sed Minutius & Seruæus damnati, indicibus accessere. Tractique sunt in casum eundem Iulius Africanus

è Santonis Gallicâ ciuitate, Seius Quadratus, origine non repperi. Neque sum ignarus à plerisq. scriptoribus, omissa multorum pericula & pœnas, dum copiâ fatiscunt, aut quæ ipsis nimia & inœsta fuerant, ne pari tædio lecturos adficerent, verentur. Nobis pleraq. digna cognitu obuenere, quamquam ab aliis incelebrata. Nam eâ tempestate quâ Seiani amicitiam ceteri falsò exuerant, ausus est eques Romanus M. Terentius ob id reus, amplecti, ad hunc modum apud senatum ordiendo. Fortuna quidem mea fortasse minus expediavit ad noscere crimen, quam abnuere. sed vtcunque casura res est, fatebor & fuisse me Seiano amicum,

& vt essem expetisse, & postquam adeptus eram, latatum. Videram collegam patris regendis prætorius cohortibus, mox urbis & militia munia simul obeuntem. illius propinqui & adfines honoribus augebantur: vt quisque Seiano intimus, ita ad Cæsaris amicitiam validus. contrâ quibus insensus esset, metu ac fôrdibus conflctabatur. nec quemquam exemplo adsumo, cuius cœlos qui nouissimi consilij expertes fuimus, meo vnius discrimine defendam. Non enim Seianum Vulsonensem, sed Claudiæ & Iulia domus partem, quas adfinitate occupauerat, tuum Cæsar generum, tui consulatus socium, tua officia in Rep. capessentem colebamus. Non est nostrum estimare, quem supra ceteros, & quibus de causis extollas. Tibi summum rerum iudicium dij dedere, nobis obsequij gloria relicta est. Spe etiam porro quæ coram habentur, cui ex te opes, honores, quis plurima iuuandi nocendiue potentia. quæ Seiano fuisse, nemo negauerit. abditos Principis sensus, & si quod occultius parat, exquirere inlicitum, anceps: nec ideo adsequare. Ne P.C. ultimum Seiani diem, sed sexdecim annos cogitaueritis, etiâ Satrium atq. Pomponium venerabamur: libertis quoque ac ianitoribus eius notescere, pro magnifico accipiebatur. Quid ergo? indistincta hæc defensio & promiscua dabatur? imò iustis terminis diuidatur. Insidia in Remp. consilia cœdis aduersum Imperatorem, puniantur: de amicitia & officiis, idem finis & te Cæsar & nos absolverit. Constantiâ orationis, & quia repertus erat qui efferret quæ omnes animo agitabant, eò usque potuere, vt accusatores eius, additis quæ autem deliquerant, exilio aut morte multarentur. Secutæ dehinc Tiberij litteræ in Sex. Vestilium prætorium, quem Druso fratri percaruin in cohorte suam transtulerat. causa offendit Vestilio fuit, seu composuerat quædam in C. Cæsarem ut impudicum, siue ficto habita fides. atque ob id coniunctu Principis prohibitus, cum senili manu ferrum tentauisset, obligauit venas: precatusque per codicillos, immitti rescripto venas resoluit.

Aceruatim ex eo Annius Pollio, Appius Silanus, Scauro Mamerco, simul ac Sabino Caluisio, maiestatis postulantur, & Vicinianus Pollioni patri adiiebatur, clari genus, & quidam summis honoribus. contremuerantque patres. nam quotus quisque adfinitatis, aut amicitiae tot inlustrium virorum, expers

*ipse absolu-
sus; qui ar-
guerant,
damnati.*

*Vestilius se
intermit.*

*Plures gre-
gatim accu-
sati.
Vicinianus

*Q. Seruæus
& Thermus
damnati.*

*Passim dela-
tiones, ut sub
Tyronide.*

*M. Teren-
tius accusa-
tor.*

*Discreti &
liberè se de-
fendit.*

*expers erat? ni Celsus
& Caluïum discrimi-
cauillam vt ipse cum fe-
tritibus notus. Ne tem-
argui non poterant.
Futj Gemini mater,
cusc apud Principem
tur, è vetustissimis fami-
Wescularius infiducum
Curtium Atticum oppo-
tores recidife. Per id
ne, fato obiit: nullum
ingrueret, sapienter in-
ad octogesimum anni
sed præcipua ex eo glo-
tem, & insolentia pu-
fectis domo regibus,
tempus diligebatur qu-
mulo Dentrem Romi
ab Tarquinio Superbo
dabant: duratque sum-
fulate munus viurpe
natem equestris ordi-
rerum potitus, ob mag-
sularibus qui coegeri
metuat. primusque de-
finem accepit, quali
proiecta etate, egregiu-
tus, publico funere ex-
à Quintiliano tribu-
decimū recipi inter-
stulauerat. quo per di-
increpans, ignoramus
scientia canonicaria
non, vt assoler, lectione
senatum egisset. Sum
vulgabantur, sanctissi-
deferentur, neque hi
cretum erat, post ead-
em, per Africam em-
vna seu plures facere;
potuissent, vera discri-
liber subincit. Idem
tum. multaque & plu-
rum aduersum Impera-
que quod non publici
é prouinciis, & quam
aduectaret. Ita calu-
ueritate, neque segui-
diderat, sed in superbiu-*

expers erat? ni Celsus vrbanae cohortis tribunus, tum inter indices, Appium & Caluisium discrimini exemisset. Cæsar Pollionis, ac * Viciniani Scaurique * Viniciani causam ut ipse cum senatu nosceret, distulit, datis quibusdam in Scaurum tristibus notis. Ne feminæ quidem exfortes periculi, quâ occupandæ Reip. Etiam femina.
 argui non poterant, ob lacrymas incusabantur. necataque est anus Vitia Fufij Gemini mater, quod filij neceim fleuisset. Hæc apud senatum. Nec se-
 cūs apud Principem Vescularius Atticus, ac Julius Marinus ad morte agun-
 tur, è vetustissimis familiarium Rhodum secuti, & apud Capreas indiuidui.
 Vescularius insidiarum in Libonem internuntius: Marino partice, Seianus
 Curtium Atticum oppresserat. quo lætius acceptum, sua exempla in consul-
 tores recidisse. Per idem tempus L. Piso Pontifex, rarum in tantâ claritudi-
 ne, fato obiit: nullius seruili sententiæ sponte auctor, & quoties necessitas
 ingrueret, sapienter moderans. patrem ei Censorium fuisse memorauit, ætas
 ad octogesimum annum processit. decus triumphale in Thraciâ meruerat.
 sed præcipua ex eo gloria, quod præfectus vrbis recens, continuam potesta-
 tem, & insolentiâ parendi grauiorem, mirè temperauit. Namque antea pro-
 fectis domo regibus, ac mox magistratibus, nē vrbis sine imperio foret, in
 tempus diligebatur qui ius redderet, ac subitis mederetur. feruntque ab Ro-
 mulo Dentrem Romulum, post ab Tullo Hostilio Numam Marcius, &
 ab Tarquinio Superbo Spurium Lucretium impositos. dein consules man-
 dabant: duratque simulacrum quoties ob ferias Latinas præficitur, qui con-
 sulare munus usurpet. Ceterum Augustus bellis ciuilibus Cilnium Mae-
 natem equestris ordinis, cunctis apud Romanum atq. Italiam præposuit. Mox
 rerum potitus, ob magnitudinem populi, ac tarda legû auxilia, sumisit è con-
 sularibus qui coerceret seruitia. & quod ciuium audaciâ turbidum nisi vim
 metuat. primusque Messalla Corvinus eam potestatem, & paucos intra dies
 finem accepit, quasi nescius exercendi. Tum Taurus Statilius, quamquam
 prouectâ ætate, egregiè tolerauit. Dein Piso viginti per annos pariter proba-
 tus, publico funere ex decreto senatus celebratus est. Relatum inde ad patres
 à Quintiliano tribunopolebei de libro Sibullæ, quæ Caninius Gallus quin-
 decimuir recipi inter ceteros eiusdem vatis, & eâ de re senatusconsultum po-
 stulauerat. quo per discessiōnem facto, misit litteras Cæsar modicè tribunum
 increpans, ignarum antiqui moris ob iuuentam: Gallo exprobrabat, quod
 scientiæ cærimoniarumque vetus, incerto auctore, ante sententiam collegij,
 non, vt assolet, lecto per magistros estimatoq. carmine, apud infrequentem
 senatum egisset. Simul commonefecit: quia multa vana sub nomine celebri
 vulgabantur, sanxisse Augustum, quem intra diem ad prætorem vrbani-
 um deferrentur, neque habere priuatim liceret. quod à majoribus quoque de-
 cretum erat, post exustum sociali bello capitolium, quæsitis Samo, Ilio, Ery-
 thris, per Africam etiam ac Siciliam & Italicas colonias carminibus Sibullæ;
 vna seu plures fuere; datoque sacerdotibus negotio, quantum humanâ ope
 potuissent, vera discernere. Igitur tunc quoque notioni quindecimuirum is
 liber subiicitur. Iisdem consulibus, grauitate annonæ iuxta seditionem ven-
 tum. multaque & plures per dies, in theatro licentius efflagitata, quâm soli-
 tum aduersum Imperatorem. quis commotus, incusauit magistratus patres-
 que, quod non publicâ auctoritate populum coercuissent: addiditq. quibus
 è prouinciis, & quanto maiorem quâm Augustus rei frumentariæ copiam,
 aduectaret. Ita castigandæ plebi compositum senatusconsultum, prisca se-
 ueritate. neque * segnius consules edixere. silentium ipsius non ciuile, vt cre-
 diderat, sed in superbiam accipiebatur. Fine anni Geminius, Celsus, Pom-

peius equites Romani cecidere coniurationis crimine. Ex quâs Geminus prodigentia opum, ac mollitiâ vitæ amicus Seiano, nihil ad serium. Et Iulius Celsus tribunus, in vinclis laxatam catenam, & circumdatam in diuersum tendens, suam ipse ceruicem perfregit. At Rubrio Fabato, tamquam desperatis rebus Romanis, Parthorum ad misericordiam fugeret, custodes additis sanus repertus apud fretum Siciliae, retractusq. per centurionem, nullas probabiles caussas longinquæ peregrinationis adferebat. Mansit tamen incolmis, obliuione magis quam clementia. Ser. Galba, L. Sulla Cos. s. diu quæsito quos neptibus suis maritos destinaret Cæsar, postquam instabat virginum ætas, L. Cassius, M. Vinicius legit. Vinicio opidanum genit. Callibus ortus, patre, atque auo consularibus, cetera equestri familiâ erat, mitis ingenio, & eomtæ facundiæ. Cassius plebei Romæ generis, verum antiqui honoratiq. & seuerâ patris disciplinâ educatus, facilitate saepius quam industriâ commendabatur. Huic Drusillam, Vinicio Iuliam, Germanico genitas coniungit. Superque eâ re senatui scripsit, i cuius cupi honore iunenum. dein redditis absentiæ caussis admodum vagis, flexit ad grauiora, & offensiones ob Remp. cœptas: vtq. Macro præfectus, tribunorumq. & centurionum pauci, secum introirent quoties curiam ingredieretur, petiuit. factoq. largè, & sine præscriptione generis, aut numeri, senatusconsulto; ne tecta quidem vrbis, adeò publicum consilium numquam adiit, deuiis plerumq. itineribus * ambigens patriam & declinans. Interea magna vis accusatorum in eos intrupit, qui pecunias fænore auctitabant, aduersum legem dictatoris Cæsaris, quâ de modo credendi, possidendiq. intra Italiam carietur; omissam olim, quia priuato usui bonum publicum postponitur. Sanè vetus vrbis fænebre malum, & seditionum discordiarumq. creberima cauia: eoque cohíebatur antiquis quoque & minus corruptis moribus. Nam primo duodecim tabulis sanctum, ne quis vnciario fænore amplius exerceret, cum antea ex libidine locupletium agitaretur. dein rogatione tribuniciâ, ad semuncias redacta: postremò vetita versura. multisq. plebis scitis obuiam itum fraudibus, quæ toties repressæ, miras per artes rursum oriebantur. Sed tum Gracchus Prætor, cui ea quæstio euenerat, multitudine pericitantium subactus, retulit ad senatum. trepidique patres (neq. enim quisquam tali culpâ vacuus) veniam à Principe petiuerent: & concedente annus in posterum, sexque menses dati, quâ secundum iussa legis, rationes familiares quisque componerent. hinc inopia rei nummariae, commoto simul omnium ære alieno. & quia tot damnatis, bonisq. eorum diuenditis, signatum argentum fisco vel ærario attinebatur. ad hoc senatus præscriperat, duas quisque fænoris partes in agris per Italiam conlocaret. Sed creditores in solidum appellabant. nec decorum appellatis, minuere fideim. Ita primò concursatio, & preces, dein strepere prætoris tribunal. eaque quæ remedio quæsita, venditio, & emtio, in contrarium mutari; quia fæneratores omhem pecuniam mercandis agris considerant. Copiam vendendi securâ vilitate, quanto quis obæratoriæ ægrius distrahebant. multiq. fortunis prouoluebantur. euersio rei familiaris dignitatem ac famam præceps dabat: donec tulit opem Cæsar, disposito per mensas millies festertio, factaque mutuandi copiâ sine usuris per triennium, si debitor populo in duplum prædiis cauisset. Sic refecta fides. & paulatim priuati quoque creditores reperti. neque emptio agrorum exercita ad formam senatusconsulti, acribus, ut fermè talia, initiis, incuriosò fine. Dein redeunt priores metus, postulate maiestatis Considio Proculo. qui nullo pauore diem natalem celebrans, raptus in curiam pariterque damnatus imperfectusque.

A. V. C. D. C.
CLXXXVI.
Progeneri
Cæsari qua-
sti & letri.
M. Vinicius:
L. Cassius.

*Rhen. legit
ambiens.
Fæneratores
in ius træcti.

Leges & sci-
ta fænoria.

Remedium
exuberanti
malo:

Quod penè
in exitium
vertit.

Nisi Cæsar
subuenisset,

Egregia libe-
ralitate.

Considius
accusatus,
damnatus;
necatus.

interfectusque. & sorori eius Sanciae aquâ atque igni interdictum, accusante Q. Pomponio. Is moribus inquietus, hæc & huiuscemodi à se factitari prætendebat, ut partâ apud Principem gratiâ, periculis Pomponij Secundi fratris mederetur. Etiam in Pompeiam Macrinam exsilio statuitur, cuius maritum Argolicum, sacerum Laconem è primoribus Achæorum Cæsar adflixerat. Pater quoq. inlustris eques Romanus, ac frater prætorius, cùm damnatio instaret, se ipsi interfecere datum erat criminis quod Theophanem Mytilenæum proauum eorum, Gn. Magnus inter intimos habuisset: quodque defuncto Theophani, cælestes honores Graeca adulatio tribuerat. Post quos Sex. Marius Hispaniarum ditissimus, defertur incestasse filiam, & saxo Tarpeio delicitur. ac ne dubium haberetur, magnitudinem pecuniæ malo vertisse, autariasque eius, quamquam publicarentur, sibimet Tiberius se posuit. inritatusque suppliciis, cunctos qui carcere attinebantur accusati societatis cum Seiano, necari iubet. Iacuit immensa strages: omnis sexus, omnis ætas: inlustres, ignobiles: dispersi, auge aggregati. neque propinquis, aut amicis adsistere, in lacrymare, ne visere quidem diutius dabatur. sed circumiecti custodes, & in mærorem cuiusque intenti, corpora putrefacta adsectabantur, dum in Tiberim traherentur. ubi fluitantia, aut ripis adpulsa, non cremare quisquam, non contingere. intercederat fortis humanæ commercium * vi metus, quantumq. sauitia glisceret, miseratione arcebatur. Sub idem tempus, C. Cæsar discendi Capreas suo comes, Claudiam M. Silani filiam coniugio accepit; immanem animum subdolâ modestiâ tegens, non damnatione matris, non exsilio fratum ruptâ voce, qualem * diem Tiberius induisset, pari habitu, haut multum distantibus verbis: Vnde mox scitum Paſſieni oratoris dictum percrebuit, Neque meliorem vñquam seruum, neque deteriorem dominum fuisse. Non omiserim præfigium Tiberij, de Ser. Galba tum consule, quem accitum, & diuersis sermonibus pertentatum, postremò Græcis verbis in hanc sententiam adlocutus: *Et tu Galba quandoque degustabis imperium.* seram ac breuem potentiam significans, scientiâ Chaldæorum artis, cuius apiscendæ, otium apud Rhodum, magistrum Trasullum, habuit, peritiam eius modo expertus. Quoties super negotio consultaret, editâ domus parte, ac liberti vnius conscientiâ vtebatur. is litterarum ignarus, corpore valido, per auaia ac derupta (nam saxis domus imminet) præbat eum cuius artem experiri Tiberius statuisset: & regredientem, si vanitatis aut fraudum suspicio incesserat, in subiectum mare præcipitabat, ne index arcani existeret. Igitur Trasullus iisdem rupibus inductus, postquam percontantem commouerat, imperium ipsi, & futura sollerter patefaciens: interrogatur, an suam quoque genitalem horam compersisset, quem tum annum, qualem diem haberet. Ille positus siderum, ac spatia dimensus, hæc primò, dein pauescere: & quantum introspicere, magis ac magis trepidus admirationis & metus. postremò exclamat, ambiguum sibi ac propè ultimum discrimen instare. Tum complexus eum Tiberius, præscium periculorum, & incolumente fore gratatur; quæque dixerat oraci vice accipiens, inter intimos amicorum tenet. Sed mihi hæc, aetalia audienti, in incerto iudicium est, fatone res mortalium & necessitate immutabili, an forte voluantur. quippe sapientissimos veterum, qui que sectam eorum æmulantur, diuersos reperiens: ac multis insitam opinionem, non initia nostri, non finem, non denique homines diis curae. Ideo treberrima & tristia in bonos, læta apud deteriores esse. Contrà alij, fatum quidem congruere rebus putant, sed non è vagis stellis, verum apud principia, & nexus naturalium caussatum. ac tamen electionem vitæ

Q. Pomponij præautas.

Heu, criminis risu, an lacrimis digna?

Sex. Marius incesti arguitur.

Ob id, siue ob pecuniam, occiditur.

Promiscua & miseranda cedes:

Quam nec licuit miserari.

**vi, metu:*

C. Cæsar uxorem accipit.

Tegens sui & fallax eius animus.

**Corrupta.*

Tiberij vaticinum.

Ex arte Chaldaeorum quod ego abnuo.

Thrasylli exploratio,

Et certa præscientia.

Ambigit de Gubernatione nostra:

Fatalis ea, an Fortuita.

Sed illam probat magis.

nobis relinquunt: quam vbi elegeris, certum imminentium ordinem. neque mala vel bona, quae vulgus putet: multos qui conflictari aduersis videantur, beatos; ac plerosque, quamquam magnas per opes, miserrimos: si illi grauem fortunam constanter tolerent, hi prospera inconsulte vtantur. Ceterum plurimi mortalium non eximi, quin primo cuiusque ortu ventura destinentur: sed quædam secus quæ dicta sint cadere, fallaciis ignara dicentium. ita corrumpi fidem artis, cuius clara documenta, antiqua ætas & nostra tulerit. Quippe à filio eiusdem Trasulli, prædictum Neronis imperium in tempore memorabitur, ne nunc incepto longius abierim. Iisdem consulibus Asini Galli mors vulgatur, quem egestate cibi peremptum haut dubium: sponte vel necessitate, incertum habebatur. Consultusque Cæsar an sepeliri sineret, non erubuit permettere, vtroque incusare casus, qui reum abstulissent antequam coram conuinceretur. scilicet medio triennio defuerat tempus subeundi iudicium consulari seni, tot consularium parenti. Drusus deinde extinguitur, cum se miserandis alimentis, mandando è cubili tomento, nonum ad diem detinuisse. Tradidere quidam, descriptum fuisse Macroni, si arma ab Seiano tentarentur, extractum custodiâ iuuene, (nam in palatio attinebatur) ducem populo imponere. mox quia rumor incedebat, fore vt nurui ac nepoti conciliaretur Cæsar, sœ uitiam, quæ pœnitentiam maluit. Quin & inuectus in defunctum, probra corporis, exitiabilem in suos, infensum Reip. animum obiecit: recitarique factorum, dictorumque eius descripta per dies iussit. quo non aliud atrocis visum. adstitisse tot per annos, qui vulnus, geinitus, occultum etiam murmur exciperent. & potuisse auum audire, legere, in publicum promere, vix fides, nisi quod Actij centurionis, & Didymi liberti epistolæ, seruorum nomina præferebant, vt quis egredientem cubiculo Drusum pulsauerat, exterruerat. etiam sua verba centurio sœ uitiae plena, tamquam egregium, vocesque deficientis adiecerat; quis primò alienationem mentis simulans, quasi per dementiam, funesta Tiberio, mox vbi exspes vitae fuit, meditatas, compositasque diras imprecabatur: vt quemadmodum nurum, filium fratris, & nepotes, doçnumque omne cædibus compleuisset, ita pœnas nōmini generique maiorum, & posteris exsolueret. Obturbabant quidem patres, specie detestandi. sed penetrabat pauor, & admiratio, callidum olim & tegendis sceleribus obscurum, huc confidentia venisse, vt tamquam dimotis parietibus ostenderet nepotem sub verbere centurionis, inter seruorum iectus, extrema vitae alimenta frustra orantem. Nondum is dolor exoleuerat, cum de Agrippinâ auditum. quam imperfecto Seiano spe sustentatam prouixisse reor: & postquam nihil de sœ uitia remittebatur, voluntate extinctam. nisi si negatis alimentis, adsimulatus est finis, qui videretur sponte sumptus. Eniuero Tiberius foedissimis criminibus exarsit, impudicitiam arguens, & Asinium Gallum adulterum, eiusque morte ad tedium vitae compulsam. Sed Agrippina æqui impatiens, dominandi auida, virilibus curis, seminarum vitia exuerat. Eodem die defunctam quo biennio ante Seianus pœnas luisset, memoriæq. id prodendum addidit Cæsar: iactauitque quod non laquo strangulata, neque in Geminas proiecta foret. Actæ ob id grates, decretumque ut quintodecimo kal. Nouembri vtriusque necis die, per omnis annos, donum Ioui sacaretur. Hanc multo post Cocceius Nerua continuus Principis, omnis diuini humanique iuris sciens, integro statu, corpore inlaeso, moriendi consilium cepit. Quod vt Tiberio cognitum, adsidere caussas requirere, addere preces, fateri postremò graue conscientia, graue famæ suæ, si proximus amicorum nullis moriendi

Fidem etiam
Mathematicis astruit,
sed quibus
Genius.

Asini Galli
mors.

Et Drusus filius
Germanicus.

Nec mortuo
parcit Cæ-
sar.

Varia in eum
atrocitas.

Dire illius
in Tiberium.

Agrippina
mater, in-
diæ exfin-
ita.

Hanc quo-
que Cæsar
criminatur.

Purgat no-
ster.

Cocceius
Nerua spon-
te vita abit.

Nec Tiberio
oranti cedit.

ndon

H

moriendi rationibus vitam fugeret. auersatus sermonem Nerua, abstinentiam cibi coniunxit. ferebant gnari cogitationum eius, quanto propius mala Reip. viseret, irâ, & metu, dum integer, dum intentatus, honestum finem voluisse. Ceterum Agrippinæ pernicies, quod vix credibile, Plancinam traxit. Nupta olim Gn. Pisoni, & palam lœta morte Germanici, cum Piso caderet, precibus Augustæ, nec minus inimicitiis Agrippinæ defensa erat. vt odium, & gratia delière; ius valuit. petitaque criminibus haut ignotis, sùa manu, sera magis, quam immerita supplicia persoluit. Tot luctibus funesta ciuitate, pars mœroris fuit, quòd Iulia Drusì filia, quondam Neronis vxor, denuo psit in domum Rubellij Blandi, cuius auum Tiburtem equitem Romanum plerique meminerant. Extremo anni mors Ælij Lamiae funere censorio celebrata; qui administrandæ Suriæ imaginie tandem exsolitus, vrbi præfuerat. genus illi decorum, viuida senectus, & non permissa prouincia dignationem addiderat. Exin Flacco Pomponio Syfiæ proprætore defuncto, recitantur Cæsaris litteræ, quîs incusatbat egregium quemque, & regendis exercitibus idoneum, abnuere id munus: seque eâ necessitudine ad preces cogi per quas consularium aliqui capessere prouincias adigerentur. oblitus Aruntium ne in Hispaniam pergeret, decimum iam annum attineri. Obiit eodem anno & M. Lepidus, de cuius moderatione, atque sapientiâ in prioribus libris satis conlocaui. neque nobilitas diutius demonstranda est. quippe Æmilium genus secundum bonorum ciuium, & qui eâdem familiâ corrupis moribus, inlustri tamen fortunâ egere. Paullo Fabio, L. Vitellio Coss. post longum sæculorum ambitum, aus Phœnix in Ægyptum venit; præbuitque materiem doctissimis indigenarum, & Græcorum, multa super eo miraculo differendi. de quibus congruunt, & plura ambigua, sed cognitu non absurdâ promere libet. Sacrum Soli id animal, & ore ac distinctu pinnarum à ceteris auibus diuersum, consentiunt qui formam eius definiere. De numero annorum varia traduntur. maximè vulgatum, quingentorum spatium. sunt qui adseuerent, mille quadringentos sexaginta unum interici; prioresque alites Sesostride primum, post Amaside dominantibus, dein Ptolemaeo, qui ex Macedonibus tertius regnauit, in ciuitatem cui Heliopolis nomen, aduolauisse, multo ceterarum volucrum comitatu, nouam faciem mirandum. Sed antiquitas quidem obscura. inter Ptolemaeum ac Tiberium minus ducenti quinquaginta anni fuerunt. unde non nulli falsum hunc phœnicem, neque Arabum è terris credidere, nihilque usurpauisse ex his certos. quæ vetus memoria firmauit. confecto quippe annorum numero, vbi mors propinquet, suis in terris struere nidum, ei que vim genitalem adfundere. ex quâ fetum oriri, & primam adulto curam sepeliendi patris. neque id temere, sed sublatâ murrhæ pondere, tentatoque per longum iter, vbi par oneri, par meatui sit, subire patrium corpus, inque Solis aram perferrere, atque adole. hæc incerta & fabulosis aucta. Ceterum aspici aliquando in Ægypto eam volucrem, non ambigitur. At Romæ cæde continuâ, Pomponius Labeo, quem præfuisse Mœsiæ rettuli, per abruptas venas sanguinem effudit. æmulataque est coniuncta Paxæ. nam promptas eiusmodi mortes, metus carnificis faciebat: & quia damnati, publicatis bonis, sepulturâ prohibebantur: eorum qui de se statuebant, humabantur corpora, manebant testamenta, pretium festinandi. Sed Cæsar missis ad senatum litteris, disserruit, morem fuisse maioribus quoties dirimerent amicitias, interdicere domo, eumq. finem gratiæ poncre: id se repetuisse in Labeone. atq. illum, quia malè administratæ prouinciæ, aliorumque criminum vrgebat, culpam inuidiâ veluisse,

Plancina se
interficiſt.Iulia Rubel-
lio denupſit.Ælij Lamiae
more.M. sius Ma-
rij Lepidi
mors.A. V. C.
DCCXXCVII.Phœnix vi-
sus.

Multorum

iudicio fal-
sus: & meo

certo.

Pomponius
Labeo mori-
sur sponge.Multiq. tunc
alij, & qua-
re?

Scaurus Ma-
mercus ac-
cusatus:

A. Se ab salu-
tus. * Sextiā

Getulicus
postulatus.

Mirā fidu-
cia euadit.

Epi. post eis
ad Tiberiū.

A. V. C. DC-
CLXXXIX.

Parthi in ur-
ben rege-
runt.

Artabanum
amoturi qui
suis Roma-
nisq; inuisus.

Phrahatem
ad regnum
postulant.

Permittit
Casar.

Sed ille mori-
tur.

Alium sub-
mittit Tibe-
rius:

uisse, frustrâ conterritâ vxore, quam etsi nocentem, periculi tamen expertem fuisse. Mamercus dein Scaurus rursum postulatur, insignis nobilitate & orandis caussis, vitâ probrosus. nihil hunc amicitia Seiani, sed labefecit haut minus validum ad exitia Macronis odium, qui easdem artes occultius exercerat: detuleratque argumentum tragediæ à Scâuro scriptæ, additis versibus qui in Tiberium flesterentur. Verum ab Seruilio & Cornelio accusatoribus, adulterium Liuiæ, magorum sacra obiectabatur. Scaurus, ut dignum veteribus Æmilii, damnationem anteit, hortante Sexitiâ vxore. quæ incitamentum mortis, & particeps fuit. Actamen accusatores, si facultas incidet, poenis adficiabantur: vt Seruilius Corneliusque perditio Scâuro famosi, quia pecuniam à Vario Ligure omittendæ delationis ceperant, in insulas, interdicto igni, atque aquâ demoti sunt. & Abudius Ruso functus ædilitate, dum Lentulo Getulico, sub quo legioni præfuerat, periculu facessit, quod is Seiani filium generum destituerat, vltro damnatur, atque urbe exigitur. Getulicus eâ tempestate superioris Germania legiones curabat, mirum quæ amorem adsecutus erat, effusæ clementia, modicus severitate, & proximo quoque exercitu per L. Apronium sacerum non ingratius. Vnde fama constans, ait sum mittere ad Casarem litteras, Adfinitatem sibi cum Seiano haut sponsate, sed consilio Tiberij exceptam: perinde se quam Tiberium falli potuisse. neque errorem eundem illi sine fraude, alii exitio habendum sibi fidem integrum, & si nullis insidiis peteretur, manus: successorem non aliter quam iudicium mortis accepturum. firmarent velut fœdus, quo Princeps ceterarum rerum potiretur, ipse prouinciam retineret. Hæc mira quamquam, fidem ex eo trahebant, quod unus omnium Seiani ad finium in columnis, multaque gratia mansit: reputante Tiberio publicum sibi odium, extremam ætam, magisque famâ quam vi, stare res luas. C. Cestio, M. Seruilio Coss. nobiles Parthi in urbem venere, ignaro rege Artabano. Is metu Germanici fidus Romanis, & quabilis in suos, mox superbiam in nos, sauitiam in populares sumvit. fretus bellis, quæ secunda aduersum circumiectas nationes excuerat, & senectutem Tiberij vt inermem despiciens, auditusque Armeniæ, cui defuncto rege Artaxiâ, Arsacen liberorum suorum yeterrimum impostruit, additâ contumeliâ, & missis qui gazam à Vonone reliquit in Syriâ Ciliciaque reposcerent, simul veteres Persarum ac Macedonum terminos: seque in uasorum possessa Cyro, & post Alexandro, per vaniloquentiam ac minas iaciebat. Sed Parthis mittendi secretos nuntios validissimus auctor fuit Sinnaces, insigni familiâ ac perinde opibus; & proximus huic Abdus, ademte virilitatis. Non despectum id apud barbaros, vltroque potentiam habet. Ij adscitisi & aliis primoribus, quia neminem gentis Arsacidarum summi rei imponere poterant, imperfectis ab Artabano plerisque aut nondum adultis; Phrahaten regis Phrahatis filium Româ poscebant. Nominantum & auctore opus, vt sponte Cæsar, vt genus Arsacis, ripam apud Euphratis cerneretur. Cupitum id Tiberio ornat Phrahaten, accingitque paternum ad fastigium: destinata retineñs, consiliis & astu res externas moliri, arma procul habere. Interea cognitis insidiis, Artabanus tardari metu, modo cupidine vindictæ in hardescere. Et barbaris contatio, seruiliis: statim exsequi, regium videtur. Valuit tamè utilitas, vt Abdum specie amicitiae vocatum ad epulas lento veneno inligaret, Sinnacen dissimulatione ac donis, simul per negotia, moratetur. Et Phrahates apud Syriam, dum omissò cultu Romano, cui per tot annos insueverat, instituta Parthorum sumit, patriis moribus impar, morbo absuntus est. Sed non Tiberius omisit incepta. Tiranum sanguinis eiusdem, & mulû Artabano, reciperandæq; Armeniae Hibrum

rum

Mithradatem di-
rium obtinebat, &
præfecit. Eode homi-
fœda memorari: ce-
gressus, & formidine
tatu; exemplat apu-
tatis; prima postremis, &
lis, prior Mithradate
re: repertiq; corrupe-
mul Hiberi magnus
tur. Quæ postquam
Parthorum copias, in-
nes adiungere Alba-
donis acceptis, mo-
tes, Caspia via Satu-
aduentabant, facile
liquum, mare inter
flatibus Etesiarum in-
que introrsus frcto,
inopem, auctus zu-
incestere, adequitare
tionibus cingebat.
regem, poscerent pr-
dite valebat. nam H-
tientiæq; magis infor-
post auctam Mede-
vacuosque Colchos
celebrant. Nec quid
id animal, seu nauis
imperium Orientis,
berum mercenario in-
dominatu; quanto m-
flagitij atque pericul-
dorum agmina, his-
tas non vna vox due-
impetu & communi-
Parthus sequi vel fu-
quareret: Sarmatz
rent, modo equestri
ferta acies, corporib;
Albani Hiberique p-
Quos super, eques, &
Phrasmanci Orodæ
conspicui, coque gr-
rahanes, nam val-
& fortissimis satelli-
dita, exterruit Parthe-
regni ultimi. id per-
abscedebat, ni contr-
Mesopotamiam in-

rum Mithradatem diligit, conciliatque fratri Pharasmani, qui gentile imperium obtinebat, & cunctis, quæ apud Orientem parabantur, L. Vitellium præfecit. Eo de homine haut sum ignarus siniſtram in urbe famam, pleraque fœda memorari: ceterum regendis prouinciis prisca virtute egit. Vnde regressus, & formidine C. Cæsar, familiaritate Claudij, turpe in seruitium mutatus, exemplar apud posteros adulatorijs dedecoris habetur. cesseruntque prima postremis, & bona iuuentæ senectus flagitiosa obliterauit. At ex regulis, prior Mithradates Pharasmanen perpulit, dolo & vi conatus suos iuuare: repertiq. corruptores, ministros Arsacis multo auro ad scelus cogunt, simul Hiberi magnis copiis Armeniam irrumpunt, & urbē Artaxata potiuntur. Quæ postquam Artabano cognita, filium Orodem vltorem parat, datq. Parthorum copias, mittit qui auxilia mercede facerent. Contrà, Pharasmanes adiungere Albanos, accipere Sarmatas, quorum Sceptruchi vtrinque donis acceptis, more gentico diuersa indueré. Sed Hiberi locorum potentes, Caspiâ viâ Sarmatam in Armenios raptim effundunt. At qui Parthis aduentabant, facile arcebantur; cum alios incessus hostis clausisset, utrum reliquum, mare inter & extremos Albanorum montes, æstus impediret. quia flatibus Etesiarum implentur vada, hibernus Auster reuoluit fluctus, pulso-
que introrsus freto, breuia litorum nudantur. Interiin Orodem sociorum inopem, auctus auxilio Pharasmanes vocare ad pugnam, & detrectantem incessere, adequitare castris, infensare pabula; ac, sæpe, modum obsidij, stationibus cingebat. donec Parthi contumeliarum insolentes, circumfisterent regem, poscerent prælium. atque illis sola in equite vis: Pharasmanes & pedite valebat. nam Hiberi Albanique saltuosos locos incolentes, duritiae patientiæq. magis insueuere. Feruntq. se Thessalis ortos, quâ tempestate Iason post auctam Medeiam, genitosq. ex ea liberos, inanem mox regiam Æætæ, vacuosque Colchos repetiuit. Multaq. de nomine eius, & oraculum Phryxi celebrant. Nec quisquam ariete sacrificauerit, credito vexisse Phryxum: siue id animal, seu nauis insigne fuit. Ceterum directâ vtrinque acie, Parthus imperium Orientis, claritudinem Arsacidarum: contraque ignobilem Hiberum mercenario milite, disserebat. Pharasmanes integros semet à Parthico dominatu: quanto maiora peterent, plus decoris victores, aut si terga darent, flagitij atque periculi laturos. simul horridam suorum aciem, picta auro Medicorum agmina, hinc viros, inde prædam ostendere. Enim uero apud Sarmatas non una vox ducis. se quisque stimulant, ne pugnam per sagittas iniirent, impetu & comminus præueniendum. Variae hinc bellantium species. cum Parthus sequi vel fugere pari arte suetus, distraheret turmas, spatium ictibus quæreret: Sarmatae omisso arcu, quo breuius valent, contis gladiisque ruerent. modo equestris prælij more, frontis & tergi* vices, aliquando, ut conferta acies, corporibus & pulsu armorum pellerent, pellerentur. Iamque & Albani Hiberique prensare, detrudere, ancipitem pugnam hostibus facere. Quos super, eques, & propioribus vulneribus pedites afflictabant. Inter quæ Pharasmanes Orodesq. dum strenuis adsunt, aut dubitantibus subueniunt, conspicui, eoque gnari, clamore, telis, equis concurrunt. instantius Pharasmanes. nam vulnus per galeam adegit, nec iterare valuit, prælatus equo, & fortissimis satellitum prægentibus saucium. Fama tamen occisi falso credita, exterruit Parthos, victoriæque concessere. Mox Artabanus totâ mole regni vltimi. * id peritiæ locorum, ab Hiberis inclius pugnatum: nec ideo abscedebat, ni contractis legionibus Vitellius, & subditu rumore tamquam Mesopotamiam inuasurus, metum Romani belli fecisset. Tum omissa Armenia,

Vitellio Ori-
enti præfecto.Eius moret
ingenium.Cooruntur
in Parthum.Ille Orodem
in eos mittit.Sed viribus
imparem.Hiberi &
Albani, un-
de orri.Pugna com-
mittitur.

* vice;

In qua Oro-
des succu-

buit, ac pane

occubuit.

* vltum iic

peritiæ

*Artabano
omnia infes-
ta, infida.*

*Scythiam
aufigit.*

*Vitellius ad
Euphratem
Ro. exerci-
tum ducit.*

*Ponte eum
iungit.*

*Aggregan-
tur fatores.
nunc consigij.*

*Copias redu-
xit Vitellius.*

*Tiberij tenax
fauitia.*

*Trionis in
eum suprema
libertas.*

*Plurium
mortes.*

*Tiberius ad
urbem.
Audaces
sit mortis
Poppæus Sabi-
ne exitus.*

menia, versæq. Artabani res: iniliente Vitellio, desererent regem saevum in pace, & aduersis præliorum exitiosum. Igitur Sinnaces, quem antè infensum memorauí, patrem Abdagesem, aliosque occultos consulit, & tunc continuis cladibus promtiores ad defectionem trahit: adfluentibus paulatim, qui metu magis quam benevolentia subiecti, repertis auctoribus sustulerant animum. Nec iam aliud Artabano reliquum, quam si qui extenorum, corpori custodes aderant, suis quisque sedibus extorres; quis neque boni intellectus, neque mali cura, sed mercede aluntur, ministri sceleribus. His adsumtis, in longinqua & contermina Scythia fugam maturauit, spe auxiliij: quia Hyrcanis Carmaniisque per adfinitatem innexus erat. Atque interiu posse Parthos absentium æquos, præsentibus mobiles, ad pœnitentiam mutari. At Vitellius profugo Artabano, & flexis ad nouuin regem popularium animis, hortatus Tiridaten parata capessere, robur legionum, sociorumque ripam ad Euphratis ducit. Sacrificantibus, cum hic more Romano Suouetaurilia daret, ille equum placando amni adorna set, nuntiauere accolæ Euphraten nullâ imbruum vi, sponte & immensum attollit: simul albentibus spumis in modum diadematis sinuare orbes; auspiciu prosperi transgressus. quidam callidius interpretabantur, initia conatus secunda, neque diurna: quia eorum quæ terrâ cæloue portenderentur, certior fides; fluminum instabilis natura, simul ostenderet omnia, raperetque. Sed ponte nauibus effecto, transisoque exercitu, primus Ornospades multis equitum millibus in castra venit: exsul quondam, & Tiberio, cum Dalmaticum bellum conficeret, haut inglorius auxiliator, eoque ciuitate Romanâ donatus. mox repetitâ amicitia regis, multo apud eum honore, præfectus campis, qui Euphrate & Tigre inclutis amnibus circumflui Mesopotamia nomen acceperunt. Neque multo post, Sinnaces auget copias: & columen partium Abdageses, gazam & paratus regios adicit. Vitellius ostentasse Romana arima satis ratus, mohet Tiridaten primoresque: hunc, Phrahatis aui & altoris Cæsaris, quæ utrobique pulchra, meiinerit: illos, obsequium in regem, reuerentiam in nos, decus quisque suum & fidem retineret. Exin cum legionibus in Syriam remeauit. Quæ duabus æstatibus gesta coniunxi, quò requiesceret animus à domesticis malis. Non enim Tiberium, qd amquam triennio post cædem Seiani, quæ ceteros mollire solent, tempus, preces, satias, mitigabant, quin incerta vel abolita pro grauissimis & recentibus puniret. Eo metu Fulcinius Trio ingruentis accusatores haut perpessus, supremis tabulis multa & atrocia in Macronem ac præcipuos libertorum Cæsaris composuit: ipsi fluxam senio mentem, & continuo abscessu, velut exsilio obiectando. Quæ ab heredibus occultata, recitari Tiberius iussit: patientiam libertatis alienæ ostentans, & contentor suæ infamiae: an scelerum Seiani diu nescius, mox quoque modo dicta vulgari malebat, veritatisque, cui adulatio officit, per probra saltem gnarus fieri. Iisdem diebus Granius Martianus senator à C. Graccho maiestatis postulatus, vii vitæ suæ attulit. Tatiusque Gratianus prætûrâ functus, lege eadē extremum ad supplicium damniatus. Nec dispare Trebellieni Risi, & Sextij Paconiani exitus. Nam Trebellenus suâ manu cecidit, Paconianus in carcere, ob carmina illic in principem factitata, strangulatus est. Hæc Tiberius non mari, vt olim, diuisus, neque per longinquos nuntios accipiebat, sed urbem iuxta, eodem vt die vel noctis interiectu, litteris consulū rescriberet: quasi aspiciens vndantem per domos sanguinem, aut maximum carnificum. Fine anni Poppæus Sabinus concessit vitâ, modicis originis, principum amicitia consulatu ac triumphale decus adeptus. maximisq. prouinciis

prouinciis per quatuor tem, sed quod par meum Coss. sequuntur. Eo adfudicem malorum Agrippa eques Romani sum finu venenum manibus in carcere Tigranes quidem Am supplicia ciuitum cingit, exi cecidere: Galba, Blxsi facerdota tunc ut vacua corundia sunt. Et Amylia Lep minibus mancum infibat, dum superfeuit p adulterum: nec dubit sibi posuit. Per ad subiecta, quia nostrarum in iuga Tauri montis agis copias tutabatur: cum quatuor milibus, quos barbari infibus circumcedid. At Tiridates volenter urbes, quæ Macedonia temitam Parthica opem inter eductum obnas per artes sperabat potens, septa muris, in tinens. Recentis opem quoties concordes armis contra enulos subiecta scit. Id nuper accidit ex suo usu, nam pto, regia libidini pum regum honoribus. Artabanum fundebat rebus rebus, Seleucus lennia regni capiens, etas obtinebant, ari ritos orpollentes diem ex die prolata re Tiridatem insigni res petiuerat; oppedito Adsidendo casuum erat, dedit spatum tunc leatum capiendo dam iniudi in Abdum venire. Isque arcu expeditus, ac pe

prouinciis per quattuor & viginti annos iimpositus, nullam ob eximiam artem, sed quod par negotiis, neque suprà erat. Q. Plautius * Sex. Papinius Coss. sequuntur. Eo anno, * neque quod L. Aruseius morte adfecti forent, adsuetudine malorum ut atrox aduertebatur; sed exterruit, quod Vibulenus Agrippa eques Romanus, cùm perorassent accusatores, in ipsâ curiâ depromtum sinu venenum hausit: prolapsusque ac moribundus, festinatis lictorum manibus in carcerem raptus est, faucesque iam exanimis laqueo vexatæ. Ne Tigranes quidem Armeniâ quondam potitus, ac tunc reus, nomine regio supplicia ciuium effugit. At C. Galba consularis, & duo Blæsi voluntario exitu cecidere: Galba, tristibus Cæsaris litteris prouinciam sortiri prohibitus; Blæsijs facetdotia integrâ eoruin domo destinata, conuulsâ, distulerat: tunc ut vacua contulit in alios. quod signum mortis intellexere, & exsecuti sunt. Et Æmylia Lepida, quam iuueni Druso nuptam rettuli, crebris criminibus maritum infecuta, quamquam intestabilis, tamen impunita agebat, dum superfuit pater Lepidus. post à delatoribus corripitur, ob seruum adulterum: nec dubitabatur de flagitio. Ergo amissâ defensione, finem vita sibi posuit. Per idem tempus Clitarum natio * Cappadociæ, Archelao subiecta, quia nostrum in modum deserre census, pati tributa adigebatur, in iuga Tauri montis abscessit: locorumque ingenio sese contrâ imbellies regis copias tutabatur: donec M. Trebellius legatus à Vitellio præside Syriæ cum quattuor millibus legionariorum, & dilectis auxiliis missus, duos collis, quos barbari insederant (minori Cadra, alteri Dauara nomen est) operibus circumdedit. & erumpere ausos ferro, ceteros siti, ad ditionem coëgit. At Tiridates volentibus Parthis Nicephorium & Anthemusiada, ceterasque vrbes, quæ Macedonibus sitæ, Græca vocabula usurpat, Halumque & Artemitam Parthica opida recepit; certantibus gaudio, qui Artabanum Scythas inter eductum ob saevitiam exsecrati, come Tiridatis ingenium Romanas per artes sperabant. Pluriuum adulationis Seleucenses induere, ciuitas potens, septa muris, neque in barbarum corrupta, sed conditoris Seleuci retinens. Trecenti oplibus, aut sapientiâ dilecti, ut senatus. sua populo vis, & quoties concordes agunt, spernitur Parthus: ubi dissensere, dum sibi quisque contra æmulos subfidium vocant, accitus in partem, aduersum omnes valescit. Id nuper acciderat Artabano regnante, qui plebem primoribus tradidit ex suo vsu, nam populi imperium, iuxta libertatem; paucoruim dominatio, regiæ libidini propior est. Tum aduentantem Tiridatem extollunt, veterum regum honoribus, & quos recens ætas largius inuenit. simul probra in Artabanum fundebant, maternâ origine Arsaciden, cetera degenerem. Tiridates rem Seleucensem populo permittit, mox consultans quo nam die solennia regni capelleret, litteras Phrahatis & Hieronis, qui validissimas præfeturas obtinebant, accipit, breuem moram precantium. Placitumque operari viros præpollentis. Atque interim Ctesiphon sedes imperij petita. sed ubi diem ex die prolatabant, multis coram & adprobantibus, Surena patrio more Tiridatem insigni regio euinxit. Ac si statim interiora, ceterasque nationes petiuisset; oppressa contantium dubitatio, & omnes in unum cedebant. Adsidendo castellum, in quod pecuniam & pellices Artabanus contulerat, dedit spatium exuendi pacta. Nam Phrahates & Hiero, & si qui alij dilectum capiendo diademati diem non concelebrauerant, pars metu, quidam inuidiâ in Abdagesen, qui tuin aulâ, & nouo rege potiebatur, ad Artabanum vertere. Isque in Hyrcanis refertus est, inluuie obsitus, & alimenta arcu expediens, ac primò tamquam dolus pararetur, territus; ubi data fides reddendæ

A. V. C. D.
CCLXXXIX.
* Defectus lo-
cus.

Fœda mors
Agrippæ.

Tigranes ex-
rex Arme-
niae damna-
tur.

Lepida vi-
tam ipsa sibi
finit.

* Cappadoci
Archelao

Cappadoces
rebellant.

Trebellius
sub iugum
reducit.

Tiridati regi
prospera im-
pria.

Selencia, ci-
uitas opulenta.

Ei se adiun-
git.

Coronatur
Tiridates.

Sed morâ
res suas cor-
rumpit.

Abeunt ab
eo, qui ante
pron.

Artabanum
reducunt.

reddendæ dominationi venisse, adleuatur animum, & quæ repentina mutatio exquirit. Tum Hiero pueritiam Tiridatis increpat: neque penes Arsaci dem imperium, sed inane nōmē apud imbellem externā mollitiā: viii in Abdagesis domo. Sensit vetus regnandi, falsos in amore, odia non fingere. nec vlrā moratus, quād dum Scytharum auxilia conciret, pergit properus, & præueniens iniinicorum astus, amicorum pœnitentiam. neque exuerat pædorem, ut vulgum miseratione aduerteret. non fraus, non preces; nihil omissum, quo ambiguos inliceret, prompti firmarentur. Iamque multā manu, propinqua Seleuciæ aduentabat; cūm Tiridates simul famā atque ipso Artabano percussus, distrahi consiliis, iret contra, an bellum contatione tractaret. Quibus prælium & festinati casus placebant, disiectos & longinquitate itineris fessos, ne animo quidem satis ad obsequium coaluisse disterunt; proditores nuper hostesque eius, quem rursum foueant. Verūm Abdageses regrediendum in Mesopotamiam cēsebat, vt amne obiecto Armeniis interim Elymaisque & ceteris à tergo excitis, aucti copiis socialibus, & quas dux Romanus misisset, fortunā centarent. Ea sententia valuit, quia plurima auctoritas penes Abdagesen, & Tiridates ignarus ad pericula erat. sed fugæ specie discessum, ac principio à gente Arabum facto, ceteri domos abeunt, vel in castra Artabani: donec Tiridates cum paucis in Syriam reuectus, pudore prodigionis omnes exsoluit. Idem annus graui igne urbem adficit, deustā parte Circi, quæ Auentino contigua, ipsoque Auentino. quod damnum Cæsar ad gloriam vertit, exsolutis domuum & insularum pretiis. Millies festeriūm eā munificentiā conlocatum: tanto acceptius in vulgum, quanto modicus priuatis ædificationibus. Ne publicè quidem nisi duo opera struxit, templum Augusto, & scenam Pompeiani theatri: eaque perfecta contemtu ambitionis, an per senectutem haut dedicauit. sed æstimando cuiusq. detimento quattuor progeneri Cæsar, Gn. Domitius, Casius Longinus, M. Vinnius, Rubellius Blandus dilecti, additusque nominatione consulū P. Petronius. Et pro ingenio cuiusque quæsiti decretique in Principem honores. Quos omiserit receperitue in incerto fuit, ob propinquum vitæ finem. Neque enim multo post supremi Tiberio consules, Gn. Acerronius, C. Pontius magistratū occepere, nimiā iān potentiā Macronis: qui gratiam C. Cæsar numquam sibi neglectam, acrius in dies fouebat. impuleratq. post mortem Claudiæ, quam nuptam ei rettuli, vxorem suam Enniam immittendo, amore iuuenem inlicerat, pactoq. matrimonij vincire, nihil abnuuentem dum dominationis apisceretur. Nam & si commotus ingenio, simulationū tamen falsa, in sinu aui perdidicerat. Gnarū hoc Princi. eoq. dubitauit de tradendâ Rep. primū inter nepotes, quorum Druſo genitus, sanguine & caritate propior, sed nondum pubertatem ingressus: Germanici filio robur iuuentæ, vulgi studia. eaq. apud auum odij cauſa. Etiam de Claudio agitanti, quòd is compositā ætate bonarum artium cupiens erat, imminuta mens eius obstitit. Sin extra domum successor quæreretur, ne memoria Augusti, ne nomen Cæsarum in ludibria & contumelias verteret, metuebat. quippe illi non perinde curæ, gratia præsentium, quād in posteros ambitio. Mox incertus animi, fesso corpore, consilium cui impar erat, fato perimisit: iactis tamen vocibus, per quas intelligeretur prouidus futurorum. Nämque Macroni non abditā ambage, Occidentem ab eo deserit, Orientem spectari exprobrauit. Et C. Cæsari forte orto sermone L. Sullam inridenti, omnia Sullæ vitia, & nullam eiusdem virtutem habiturūm prædictit. simul crebris cum lacrymis minorem ex nepotibus complexus, truci alterius vultu: *occides hunc tu, inquit,*

*Is propere
agit:*

*Tiridates
lente.*

*Et cedit ho-
sti.*

ignarus.

*Incendium
Rome.*

*Cui sol-
men à Ca-
fare.*

*A. v. c.
DCCXC.
Macro pra-
fectus pra-
torio.*

*Caligulan
captat, &
ipse capta-
tur.*

*Tiberius
ambigit de
successore.*

*presagia
eins.*

inquit, & te alius. Sed grauescente valetudine, nihil è libidinibus omittebat, in patientiâ firmitudinem simulans: solitusque eludere medicorum artes, atque eos qui post tricesimum ætatis annum ad internoscenda corpori suo vtilia vel noxia, alieni consilij indigerent. Interim Romæ futuris etiam post Tiberium cædibus semina iaciebantur. Lælius Balbus Acutiam P. Vitellij quondam vxorem maiestatis postulauerat: quâ damnatâ, cùm præmium accusatori decerneretur, Iunius Otho tribunus plebei intercessit. vnde illis odia, mox Othoni exsiliu. Dein multorum amoribus famosa Albucilla, cui matrimonium cum Satrio Secundo cōiurationis indice fuerat, defertur impietatis in Principe. cōnecebantur vt conseij & adulteri eius, Gn. Domitius, Vibius Marsus, L. Arruntius. de claritudine Domitij suprà memorauit. Marsus quoq. vetustis honoribus, & inlustris studiis erat. Sed testium interrogatio, tormentis seruorum Macronem præsedisse commentarij ad senatum missi ferebant: nullæq. in eos Imperatoris litteræ, suspicionem dabant, inualido ac fortasse ignaro, facta pleraque ob inimicitias Macronis notas in Arruntium. Igitur Domitius defensionem meditans, Marsus tamquam inediā destinauisset, prôduxere vitam. Arruntius contationē & moras suadentibus amicis: Non eadem omnibus decora, respondit. sibi satis ætatis: neque aliud pœnitendum, quâm quod inter ludibria & pericula anxiâm seneâtam tolerauisset, diu Seiano, nunc Macroni, semper alicui potentium inuisus, non culpâ, sed vt flagitorum impatiens. Sane paucos & supremos Principis dies posse vitari; quemadmodum euasurum imminentis iuuentam? An cùm Tiberius post tantam rerum experientiam, vi dominationis conuulsus & mutatus sit: C. Cesarem vix finitâ pueritâ, ignarum omnium, aut pessimis innutritum, meliora capessitum Ma- Benè vatici- crone duce? qui vt deterior ad opprimendum Seianum dilectus, plura per scelera Remp conficta- natur de sa- uitiâ Caligula. uisset. prospicere iam se acrius seruitum, eoquæ fugere simul acta & instantia. Hæc yatis in modum dictitans, venas resoluit. Documento sequentia erunt, benè Arruntium morte vsum. Albucilla irrito iactu à semet vulnerata, iussu senatus in carcerem fertur. Stuprorum eius ministri, Grasidius Sacerdos prætorius vt in insulam deportaretur, Pontius Fregellanus amitteret ordinē senatorium: & exdem pœnae in Lælium Balbum decernuntur. id quidem à latantibus, quia Balbus truci eloquitiâ habebatur, promptus aduersum insontes. Isdem diebus Sex. Papinius consulari familiâ, repentinum & informem exitum diligit, iacto in præceps corpore. caussa ad matrem referebatur, quæ pridem repudiata, adsentationibus atq. luxu per pulisset iuuenem ad ea, quorū effugium nō nisi morte inueniret. Igitur accusata in senatu, quâmquam genua patrum aduolueretur, luctumque communem, & magis imbecillum tali super casu seminarum animum, aliaq. in eundem dolorem mœsta & miseranda diu ferret, yrbe tamen in decem annos prohibita est, donec minor filius * differret. lubricum iuuentæ exiret. Iam Tiberium corpus, iam vires, nondū dissimulatio deserebat. Idē animi rigor, sermone ac vultu intentus, quæsitâ interduim comitate, quamvis manifestam defectionem tegebatur. mutatisq. s̄epius locis, tandem apud promontorium Miseni consedit, in villâ, cui L. Lucullus quondam dominus. illic eum adpropinquare supremis, tali modo compertum. Erat medicus arte insignis, nominé Charicles, non quidem regere valetudines Principis solitus, consilij tamen copiam præbere. Is velut propria ad negotia digrediens, & per speciem officij manū complexus, pulsum venarum attigit: neque fetellit. Nam Tiberius incertum an offensus, tantoque magis iram premens, instaurari epulas iubet, discubitque ultra solitum, quasi honori abeuntis amici tribueret. Charicles tamen labi spiritum, nec ultra biduum duraturum Macroni firmauit. Inde cuncta cōloquiis inter præsentes, Macroni enuncijs.

Ille moritur. nuntiis apud legatos & exercitus festinabantur. Decimo septimo kalend. Aprilis interclusâ animâ, creditus est mortalitatem expeluisse. Et multo grata tantum concursu, ad capienda imperij primordia C. Cæsar egrediebatur. cùm repente adfertur, redire Tiberio vocem ac visus, vocarique qui recrændæ defectioni cibum adferrent. Pauor hinc in omnes; & ceteri passim dispergi, se quisque mæstum aut nescium fingere. Cæsar in silentium fixus, à summa spe, nouissima exspectabat. Macro intrepidus, opprimi sené iniectu multæ vestis iubet, discedique ab limine. Sic Tiberius finiuit, octavo & septuagesimo ætatis anno. Pater ei Nero, & vtrinq[ue] origo gentis Claudiæ, quam mater in Liuiam, & mox Iuliam familiam, adoptionibus transierit. casus primâ ab infantâ ancipites. Nam proscriptum patrem exsul fecutus, ubi domum Augusti priuignus introiit, multis æmulis confictatus est, dum Marcellus & Agrippa, mox Caius Luciusque Cæsares, viguere. Etiam frater eius Drusus prospere ciuium amore erat. Sed maxime in lubrico egit acceptâ in matrimonium Iuliâ, impudicitiam uxoris tolerans aut declinans. Dein Rhodo regressus, vacuos principis penates duodecim annis, mox rei Romanæ arbitrium tribus fermè & viginti obtinuit. Morum quoque tempora illi diuersa: egregium vitâ famaque quoad priuatus, vel in imperiis sub Augusto fuit: occultum ac subdolum fingendis virtutibus, donec Germanicus ac Drusus superfuere. Idem inter bona malaque mixtus, incolumi matre: intestabilis sœutiâ, sed obiectis libidinibus, dum Seianum dilexit, timuit. Postremò in scelerâ simul ac dedecora prorupit, postquam remoto pudore & metu, suo tantum ingenio vtebatur.

C. CORNELII TACITI AB EXCESSV DIVI AVGVSTI ANNALIVM LIB. XI.

BREVIORIVM LIBRI.

Valerius Asiaticus fraude Messalina & Vitellij euertitur. Aduocatis præmij modus pro partocio definitus. Parthorum res intestino regum discidio turbatae. Ludi saculares Romæ editi. Litteræ tres nouæ à Claudio reperta: & eâ occasione de primis litteris. Italus Cheruscis rex imponitur. Corbulo inferiori Germaniae præficitur, & ipsam, militemq[ue] severè regit. Curtius Rufus triumphalia adsequitur: deg[ue] ipso viro. De Quæstorum munere & numero. Gallia proceres ius plenum ciuitatis Romanae adipiscuntur, Patricij augentur, lustrum condit. Messalina impudicissima sœminarum, amore vecors, C. Silio palam nubit. res ad Claudiū defertur: qui in uxorem & ministros libidinum, impulsu libertorum, animaduertit. Hæc gesta annis ferè duobus.

C. VALERIO ASIATICO. M. VALERIO MESSALLA Coss.

A. VITELLIUS. L. VIPSANIO

AM Valerium Asiaticum bis consulem, fuisse quoniam adulterum eius credidit: pariterq[ue] hortis inhians, quos ille à Lucullo * emtos insigni magnificetiâ extollebat, Suilium accusandis utrisque immittit. Adiungitur Sosibius Britannici educator, qui per speciem benevolentiae moneret Claudium, auri vim atq[ue] opes principibus infensas: præcipuum auctorem Asiaticum interficiendi Cæsar, non extiunisse concessionem populi Romani, gloriamque facinoris vltro petere. clarum ex eo in vrbe, dedita per prouincias famâ, parare iter ad Germanicos exercitus; quando genitus Viennæ, multisque & validis propinquitatibus subnixus, turbare gentiles nationes

Horti Lu-
culles.
* ceptos

Asiaticus
clam accu-
satur.